

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

HEMŞİRELERİN KÜLTÜREL ZEKA İLE ETNİK MERKEZCİLİĞİ

ARASINDAKİ İLİŞKİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEMİH DADÜK

Tez Danışmanı

Prof. Dr. GÜLBU TANRIVERDİ

ÇANAKKALE – 2023

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

**HEMŞİRELERİN KÜLTÜREL ZEKA İLE ETNİK MERKEZCİLİĞİ
ARASINDAKİ İLİŞKİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEMİH DADÜK

Tez Danışmanı

Prof. Dr. GÜLBU TANRIVERDİ

ÇANAKKALE – 2023

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Semih DADÜK tarafından Prof. Dr. Gülbu TANRIVERDİ yönetiminde hazırlanan ve **25/01/2023** tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan “**Hemşirelerin Kültürel Zeka İle Etnik Merkeziliği Arasındaki İlişki** ” başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Hemşirelik Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

..... Jüri Üyeleri	İmza	.....
Prof. Dr. Gülbu TANRIVERDİ (Danışman)	.....	
Dr. Öğr. Üyesi Melike YALÇIN GÜRSOY	.....	
Dr. Öğr. Üyesi Selma İNFAL	.....	

Prof. Dr. Nurcan ÖZYAZICIOĞLU

Doç.Dr. Araz ASKEROĞLU

Tez No : .....

Tez Savunma Tarihi : 25/01/2023

.....
Doç. Dr. Yener PAZARCIK
Enstitü Müdürü

.././20..

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

(İmza)

Semih DADÜK

(Tarih) 25/01/2023

TEŐEKKÖR

Bu tezin gerçekleŐtirilmesinde, çalıŐmam boyunca benden bir an olsun yardımlarımı esirgemeyen saygı değer danışman hocam Prof. Dr. Gölbu TANRIVERDİ, alıŐma süresince tüm zorlukları benimle göğüsleyen, hayatımın her evresinde bana destek olan değerli aileme ve tez uygulaması boyunca desteğini esirgemeyen Mustafa Kemal Üniversitesi Acil Servisi Hemşire arkadaşlarıma ve özellikle tez çalıŐmam boyunca beni sıkılmadan dinleyen Elif EKİN, Sevilay MERSİN ve BüŐra ŐANVERDİ ve Dilek AYIREZMEZ arkadaşlarıma sonsuz teŐekkürlerimi sunarım.”

Semih DADÖK
anakkale, Ocak 2023

ÖZET

HEMŞİRELERİN KÜLTÜREL ZEKA İLE ETNİK MERKEZCİLİĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Semih DADÜK

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Hemşirelik Anabilim Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Gülbu TANRIVERDİ

25/01/2023, 32

Hemşirelik bakımında kültürel yeterli yaklaşımı etkileyen iki kavram kültürel zeka ve etnik merkezciliktir. Etnikmerkezcilik bakımı olumsuz etkilerken kültürel zeka olumlu etkilemektedir. Bu çalışmada kültürel zeka ile etnik merkezcilik arasındaki ilişki belirlendi. İlişki arayıcı tasarımda yapılan bu çalışmanın evrenini bir uygulama-araştırma hastanesinde aktif görev yapan 430 hemşire oluşturdu. Çalışmada örneklem seçilmedi. Ulaşılan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 285 hemşire ile çalışma tamamlandı. Araştırmada verileri anket formuyla toplandı. Anket formunun içeriğini; hemşireleri tanımlayan sorular, etnik merkezcilik ve kültürel zeka ölçekleri oluşturdu. Araştırma verileri araştırmacı tarafından 01.11.2021-31.12.2021 tarihleri arasında toplandı. Çalışmaya başlamadan önce etik kurum, kurum ve hemşirelerden onam alındı. Araştırma bulgularına göre hemşirelerin etnik merkezcilik ölçeğinden aldıkları puan ortalaması 43.39 ± 10.92 ; kültürel zekâ ölçeğinden aldıkları puan ortalaması ise 94.54 ± 18.17 olarak belirlendi. Çalışmaya katılan hemşirelerin kültürel zekalarının yüksek, etnikmerkezciliklerinin ise düşük olduğu belirlendi. Hemşirelerin etnikmerkezcilik ve kültürel zekâ ölçeği puan ortalamaları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki belirlendi ($\beta = -0.273$, $p < 0.05$). hemşirelerde kültürel zeka puan ortalamaları arttıkça etnikmerkezciliklerinin azaldığı belirlendi. hemşirelerin kültürel zekalarını geliştiren veya etnik merkezciliklerini azaltan çalışmalar önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Kültürel zeka, Etnikmerkezcilik, Kültürel yeterlilik.

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN CULTURAL INTELLIGENCE AND ETHNIC CENTRALIZATION OF NURSES

Semih DADÜK

Çanakkale Onsekiz Mart University

School of Graduate Studies

Master of Science Thesis in Nursing

Supervisor: Prof. Dr. Gülbu TANRIVERDİ

25/01/2023, 32

Two concepts that affect the culturally competent approach in nursing care are cultural intelligence and ethnocentrism. While ethnocentrism affects care negatively, cultural intelligence affects it positively. In this study, the relationship between cultural intelligence and ethnocentrism was determined. The universe of this study, which was conducted in relation-seeking design, consisted of 430 nurses working actively in a practice-research hospital. No sample was selected in the study. The study was completed with 285 nurses who were reached and agreed to participate in the study. In the study, the data were collected with a questionnaire form. The content of the questionnaire form; questions describing nurses, ethnocentrism and cultural intelligence scales. Research data were collected by the researcher between 01.11.2021 and 31.12.2021. Before starting the study, consent was obtained from the ethical institution, institution and nurses. According to the research findings, the mean score of the nurses from the ethnocentrism scale was 43.39 ± 10.92 ; The mean score of the cultural intelligence scale was determined as 94.54 ± 18.17 . It was determined that the nurses participating in the study had high cultural intelligence and low ethnocentrism. A negative significant correlation was determined between the nurses' ethnocentrism and cultural intelligence scale mean scores ($\beta = -0.273$, $p < 0.05$). It was determined that as the mean score of cultural intelligence in nurses increased, their ethnocentrism decreased. Studies that improve nurses' cultural intelligence or reduce their ethnocentrism can be recommended.

Keywords: Nurse, Cultural intelligence, Ethnocentrism, Nurse, Cultural competence.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JÜRİ ONAY SAYFASI.....	i
ETİK BEYAN.....	İi
TEŞEKKÜR.....	İii
ÖZET	İv
ABSTRACT	V
İÇİNDEKİLER	Vi
SİMGELER ve KISALTMALAR.....	Viii
TABLolar DİZİNİ.....	İx

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1. GİRİŞ.....	1
---------------	---

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE/ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

2. KURAMSAL ÇERÇEVE/ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR.....	5
2.1. Kültür.....	5
2.2. Sağlık Kültür ve Hemşirelik.....	6
2.3. Kültürel Yeterlilik.....	7
2.4. Kültürel Zeka.....	8
2.4.1 Kültürel Zeka Boyutları.....	8
2.5. Etnikmerkezcilik.....	9

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ/MATERYAL YÖNTEM

3.1. Araştırma Türü	11
3.2. Araştırma Yeri ve Zamanı	11
3.3. Araştırma Evreni ve Örnekleme	11

3.4. Veri Toplama Araçları	11
3.4.1. Etnikmerkezcilik Ölçeği.....	11
3.4.2. Kültürel Zeka Ölçeği.....	12
3.5. Verilerin Toplama Yöntemi	13
3.6. Etik.....	13
3.7. Verilerin Analiz Yöntemi.....	13
3.8. Araştırmanın Sınırlıkları.....	13

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

14

ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Hemşirelerin tanımlayıcı özellikleri.....	14
4.1.1. Hemşirelerin sosyodemografik özellikleri.....	14
4.1.2. Hemşirelerin etnikmerkezcilik ve kültürel zeka ile ilişkili olabilecek bazı özellikleri.....	16
4.2. Hemşirelerin etnikmerkezcilik ve kültürel zekaya yönelik bulguları.....	19
4.3. Etnikmerkezcilik ile kültürel zeka arasındaki ilişkiye yönelik bulgular.....	20

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA

21

5.1.Kültürel zeka ve etnik merkezciliğe yönelik bulguların tartışması.....	21
5.2. Kültürel zeka ile etnikmerkezcilik arasındaki ilişkiye yönelik bulguların tartışılması.....	23

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ ve ÖNERİLER

24

6. SONUÇ VE ÖNERİLER	24
KAYNAKÇA	25
EKLER	I
EK 1. BİLİMSEL ARAŞTIRMA ETİK KURUL KARARI.....	I

EK 2. ÇALIŞMANIN UYGULANACAĞI KURUMDAN ÇALIŞMA İZİNİ.....	II
EK 3. BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM METNİ VE ANKET FORMLARI	III
ÖZGEÇMİŞ	IX

SİMGELER VE KISALTMALAR

KZÖ	Kültürel Zeka Ölçeği
N	Örneklem toplamı
%	Yüzde
$\bar{X}$	Ortalama
SS	Standart Sapma

TABLULAR DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Araştırmaya katılan katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı.....	16
Tablo 2	Araştırmaya katılan katılımcıların kültürlerarası kavramı ile ilgili özelliklerine göre dağılımı.....	19
Tablo 3	Araştırmada kullanılan ölçeklerin tanımlayıcı istatistikleri.....	20
Tablo 4	Araştırmada kullanılan ölçekler arasındaki ilişki.....	21

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

İnsan sağlığı ve sağlıklı yaşam kültürden etkilenmektedir. Kültürel uygulamalar hayatı her anlamda etkilemekle birlikte sağlıklı yaşamın olumsuz etkilendiği durumlarda hastaların sağlık hizmetinin sunulduğu sağlık kurumlarından kültürel açıdan beklentiler de gündeme gelmektedir. Bu durum insanların sağlığı ve esenliğini ön planda tutan hemşirelik mesleğinin icra edilmesinde kültürel yaklaşımlara yönelmek, bu alandaki gelişmeleri takip etmek, kendini geliştirmek bir gereksinim olarak ortaya çıkmaktadır (Leininger ve McFarland 2002). Hemşireler için çok uluslu ve çok kültürlü toplumlarda kültürel yeterliliğe sahip olmak artık bir lüks değil bir zorunluluktur (Leininger ve McFarland, 2002; Bilgen vd., 2017). Hemşireler bakım verirken bireyin kültürünü göz önünde bulundurarak bakım planlamalarını yapmaları beklenmektedir (Öztürk ve Öztaş, 2012).

Kültürel yeterli yaklaşımı etkileyen iki kavram kültürel zeka ve etnikmerkezciliktir. Hemşirelik mesleğinde kültürlerarası yeterliliğin geliştirilmesi önünde etnikmerkezcilik bariyer işlevi görmektedir. Bu bariyerin kaldırılmasında kültürel zekanın etkili faktörlerden biri olduğu vurgulanmıştır (Tanrıverdi 2017). Kültürel yeterliliğin arttırılmasında önemli bir unsur olan kültürel zekanın yüksek düzeyde olması hemşirelik bakımını ve uygulamalarını olumlu yönde etkilemektedir (Öztürk ve Öztaş, 2012). Bu durum hemşirelerin kültürel zekalarını arttırmaları ve kültür odaklı bakıma yoğunlaşmaları gerektiği gerçeğini gözler önüne sermektedir (Mercan, 2016; Şahin, 2011; Tanrıverdi, 2017; Kant ve Ünal, 2017). Kültürel zeka etkileşim içinde olunan farklı kültürlerin yaşam ve yaşantılarına saygı duymayı hoşgörülü olmayı ve o kültürü yadırgamadan iletişim içinde olabilmeyi gerektirir (Thomas, 2006; Ang, 2006). Kültürel zeka; bireyin farklı kültürlerden bireylerle karşılaştığında onlarla etkili iletişim kurma (Thomas ve Inkson, 2004) ve o kişilere aynı kültürdenmiş gibi konuşmalarını anlayabilme ve yorumlayabilme yetisi olarak açıklanmıştır (Earley ve Mosakowski, 2004). Yapılan çalışma sonuçları da bu doğrultudadır (Ergin ve vd. 2017; Ay ve vd. 2017). Kültürel zekası yüksek olan bireylerin farklı kültürlerle karşılaşmaya daha hevesli oldukları, kültürel deneyimleri önemsedikleri ve yaşamaktan keyif aldıkları vurgulanmıştır (Barbuto, 2015). Genel olarak, kültürel zekası yüksek kişiler önemli miktarda stres yaşamadan yeni bir kültüre uyum sağlayabilir, kültürler arası hedeflerine ulaşabilir ve kültürler arası etkileşimde bulunurken davranışlarını ayarlayabilir oldukları belirtilmiştir (Thomas vd., 2008).

Kültürel zeka kültürel yeterli bakım sağlamada hemşirelere pozitif katkı sağlarken etnikmerkezcilik kültürel yeterli bakımın önündeki en önemli engellerden biri olarak tanımlanmıştır. Etnikmerkezcilik kültürel yeterlilik sürecinin en alt basamağında yer almaktadır (Tanrıverdi, 2017). Etnikmerkezcilik kendi kültürünü ve kültürel yaşamını diğer kültürlerden üstün görme veya diğer kültürleri kendi kültürüne yakınlığı durumuna göre sınıflama olarak tanımlanabilir (Üstün, 2011). Etnikmerkezci kişilik örüntüleri ve davranışları sergileyen kişilerin diğer kültürlerle karşı ilgisizlik ve iletişim sorunları ile karşı karşıya kaldığı belirtilmiştir (Lim, Downie ve Nathan, 2004, Chen, 2010; Zikargae, 2013; Ögüt, 2017; Su, 2018). Etnikmerkezciliği benimseyen grup üyeleri sahip oldukları kültürü evrenin merkezinde nitelendirirken diğer kültürleri kendi kültürü etrafında sınıflar (Demir ve Üstün, 2017).

Dünyanın dört bir yanındaki ülkelerde yasal olarak kabul edilen mülteci ve göçmenlerin artmasıyla birlikte sağlık bakımı çok daha çeşitli ve karmaşık hale gelmiş olup bu sürecin amacına uygun yönetilmesinde hemşirelerin yüksek kültürel zekaya sahip olmaları istenir ve beklenen bir durum olarak nitelendirilmiştir. Bununla birlikte hemşirelerin etnikmerkezciliğe sahip olmalarının verdikleri bakıma olumsuz yansıtacağı, bu olumsuz sonuçlardan hem bakım alanların, hem hemşirelerin, hem hemşireliğin, hem kurumun olumsuz etkileneceği vurgulanmıştır (Tanrıverdi 2017).

Hemşirelerin yüksek kültürel zekaya sahip bireyler olduğu düşünülerek bakım verdikleri bireylerin kültürleri hakkında bilgiye sahip olmaları, birçok farklı kültürel grupla akıcı bir şekilde iletişime geçmeleri, kültürel farklılıklara göre hareket etmeleri, tepki vermeleri ve davranışsal beceri göstermeleri beklenmektedir. Oysaki etnik merkezciliğin olumsuz doğasının başarılı bir bakım sürecini engelleme potansiyeli göz önüne alındığında bu iki kavramın ilişkisinin ortaya konulmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bir hemşirenin hem kültürel zekası yüksek hem de etnik merkezci olması mümkün olabilir mi sorusundan hareketle yapılan literatür incelenmesinde bu ilişkiyi hemşirelerde ortaya koyan bir çalışmaya ulaşılamadı. Tanrıverdi (2017) çevre odaklı Kültürel yeterlilik Modeli'nde bu ilişkiye yer vermiş olmakla birlikte Harrison (2012) çalışmasında bu konunun tartışılabilir olduğuna vurgu yapmıştır. Çünkü kültürel zekaları yüksek bireylerin etnik merkezci, etnikmerkezciliği yüksek bireylerin ise kültürel zekalarının düşük olduğunu net bir şekilde ortaya koymanın mümkün olmayacağını bildirmiştir. Bu bağlamda bu iki kavram arasındaki

ilişkinin bilimsel bir araştırma yoluyla hemşirelerde belirlenmesinin bu konudaki bilgi boşluğuna katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın amacı hemşirelerin kültürel zekâları ile etnikmerkezcilikleri arasındaki ilişkinin belirlenmesidir.

Bu araştırma kapsamında belirlenen hipotezler aşağıdaki gibidir:

H₁ : Hemşirelerin kültürel zekaları ile etnikmerkezcilikleri arasında bir ilişki vardır.

H₀ : Hemşirelerin kültürel zekaları ile etnikmerkezcilikleri arasında bir ilişki yoktur.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE/ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

2.1. Kültür

Sağlıklı olma durumu kişinin bedenen ve ruhen tam bir iyilik halinde olması durumundan yola çıkılarak sağlıklı olmanın kültürden de etkilendiği düşünüldüğünde sağlığın kültürel anlamda incelenmesi önemli bir konu haline gelmektedir (Bolsoy ve Sevil, 2006). Sağlık ve kültür arasındaki ilişkinin boyutunu anlamak için kültürün tanımına bakmak gerekmektedir. Kültür kavramı geniş bir anlam yelpazesine sahip olmakla birlikte genel olarak kültür kavramının tarihçesine bakıldığında birçok ulus ve ülkelerce ortak bir tanıma ulaşılamadığı görülmektedir. İlk olarak kültür tanımına bakıldığında Latince “Colere” sürmek, ekmek biçmek anlamında tarımsal faaliyet olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkçe de de ekin anlamına gelen aynı zamanda Fransızca da aynı anlam içeren kültür kelimesinin insan zekâsıyla ilişkilendiren Voltaire kültür kelimesini farklı bir boyuta taşımıştır. Almandada uygarlık anlamıyla özdeşleştirilen kültür kelimesi birçok dilde “Cultur” kavramı olarak karşımıza çıkmaktadır (Güvenç, 2020). Kültürün tanımlamasında büyük ses getiren antropolog Edward Taylor kapsamlı kültür tanımına imza atmış Primitive Culture adlı kitabında kültür kelimesine insanın toplumun ferdi olmasıyla gelenekçi görenek, ahlak, sanat, inanç ve bilgi alışkanlık ve becerilerin bütünü olarak tanımlamıştır (Oğuz, 2011).

Kültür teriminin tanımlamasında birçok disiplinde geniş ve farklı tanımlamalar görülmektedir. Kültür tanımlamaların özüne bakıldığında insanı temel alan, insanın geçmişten günümüze kadar yaşadığı deneyim/ yaşantı eseri olduğu aktif bir dinamizme sahip olduğu ve bu nedenle birçok disiplin tarafından farklı tek bir tanımı olmadığı görülmektedir (Tylor, 1958; Çüçen, 2005; Oğuz, 2011; Karşı, 2016). Kültürün tek bir tanımı olmamakla birlikte UNESCO’nun yapmış olduğu dünya kültür politikaları sonuç bildirgesi tanımına göre “en geniş anlamıyla kültür, bir toplumu ya da toplumsal bir grubu tanımlayan belirgin maddi, manevi, zihinsel ve duygusal özelliklerin bileşiminden oluşan bir bütün ve sadece bilim ve edebiyatı değil, aynı zamanda yaşam biçimlerini, insanın temel haklarını, değer yargılarını, geleneklerini ve inançlarını da kapsayan bir olgu” olarak tanımlanmıştır (Unesco, 1982).

Kültürün insanın sağlıklı olma durumu üzerinde etkisi büyük bir önem arz etmektedir. Bekar (2001) kültürün insan sağlık davranışları üzerindeki etkisini “ *Eğer bir hasta bileğine mavi boncuklardan oluşan bir bilezik takmışsa eğer bir hasta birisi ile konuşurken doğrudan doğruya konuştuğu kişinin gözlerine bakmıyorsa, eğer bir kadın, sırf kadın olduğu için bir onam formunu imzalamıyorsa, eğer bir erkek cerrahi operasyondan önce vücudundaki kılları tıraş etmemekte direniyorsa yada bir kadın doğumdan sonra banyo yapmayı reddediyorsa, kültürün derin köklerini sergiledikleri söylenebilir*” belirtmiş olduğu bu metinde açıkça örneklendirmeleriyle gözler önüne sunmaktadır. Bu durum kültür ve sağlık anlayışının iç içe birbirinden bağımsız düşünülmemeyeceğini göstermektedir. Sağlık ekibinin vazgeçilmez bir ögesi olan hemşirelik mesleği insanlara holistik yaklaşımına göre sağlık hizmeti sunmakla içselleştirilmiş bir meslektir. Bu durum hemşireliğin kültürle olan ilişkisini ve bu ilişki sonucunda sağlık hizmeti sunumunu büyük ölçüde etkilediğini görmek mümkün olmaktadır (Bekar, 2001).

2.2. Sağlık, Kültür ve Hemşirelik

Kültür insan ırkının yaşamının her alanında etkili bir işleve sahiptir. Günümüzde kozmopolitan toplumlar birden çok kültürü içinde barındırmaktadır. Bu durum toplumlar arası iletişimi ve iletişimle birlikte etkileşimi getirmektedir. Kültürlerarası etkileşimler toplumlar arası sağlıklı iletişimin kurulması için toplumun yapıtaşı olan bireylerin kültürlerarası yeterliliğinin oluşturulması ve artırılması zorunluluğunu gündeme getirmektedir. Kültürel yeterlilik olgusu insan sağlığıyla yakinen ilgili olan sağlık sektörünü önemli ölçüde etkilediği bilimsel çalışmalarca net bir şekilde belirtilmektedir. Bu durum sağlık sektörü içinde rol alan sağlık mesleklerinin kültürlerarası yeterliliğe önemli ölçüde yer vermesi gerektiği kanaatini beraberinde getirmektedir. Sağlık sektörünün önemli kollarından biri olan hemşirelik mesleğinde kültürlerarası yeterlilik hastaların sağaltımının sağlanması ve bunla birlikte bakımının verilmesinde büyük bir role sahiptir (Tanrıverdi, 2016; Zuwang, 2015). Primer olarak bireylerle ilgilenen hemşirelik mesleğinin kültürden soyutlanması düşünülemez (Chen ve Wang, 2015).

Kültür odaklı bakım konusunda yetersiz hemşirelik uygulamaları sağlık hizmeti alan bireyler hemşirelere karşı güvensiz, çatışma yaşama, tedirgin gibi olumsuz tavır ve davranışlar sergileyebilir. Bu nedenle hemşireler bakım verdikleri bireylerin kültürünü tanımalı ve hemşirelik uygulama ve bakımında kültürel yaklaşımlara yer vermelidir. Bakım

verilen kültürü tanıma ya da en azından bu kültüre yönelik kültürel yeterliliğini arttırmaya yönelik çabalar sergilemelidir (Tanrıverdi, 2017).

2.3. Kültürel yeterlilik

İnsanların yaşam biçimleri, beslenme, giyinme, barınma ve fizyolojik ihtiyaçların karşılanması gibi durumlar kültürün etkisi altındadır. Bu da bireyin sağlıklı olma durumunun kısacası sağlığın kültürden etkilendiğinin göstergesidir. Türkiye Cumhuriyeti multikültürel bir yapıya sahip bir ülkedir. Bu nedenle çeşitli kültürlerin bir arada yaşamalarına zemin hazırlamaktadır. Bu durum sağlık hizmeti sunan mesleklerin kültürel yaklaşımları göz önünde bulundurma gereksinimini beraberinde getirmektedir. Bu gereksinimle birlikte kültürlerarası yeterlilik terimi gündeme gelmektedir. Kültürlerarası yeterlilik başka kültürden olan bireylere yönelik empati kurma, davranış ve düşüncelerinin eleştirilmeden anlamaya çalışma, bireylerin farklılık ve benzerliklerinin kabul edilmesi olarak tanımlanabilmektedir (Eğinli, 2011). Kültürlerarası yeterlilik farklı kültürlerin gelenek görenek, adet ve yaşam anlayışlarına saygı duymayı gerektirmektedir.

Global dünyada ülkeler tek bir toplum değil multikültürel toplumlardan oluşmaktadır. Sağlık sağlayıcılarının sağlık hizmetini sunarken hastanın kültürünü göz ardı etmesi hastaların sağaltımında yarar değil zarar verileceği açıkça bildirilmiştir. (Leininger ve McFarland, 2002). Sağlık ekibinin vazgeçilmez bir ögesi olan hemşirelik mesleği bütüncül yaklaşımla sağlık ve bakım hizmetini sunarken hastanın kültürünü göz ardı etmemelidir. Birçok kültürden gelen hastalarla karşı karşıya gelen hemşirelerin kültürel yeterliliğinin sağlanması sağlık kavramının tam olarak oluşumuna zemin hazırlayacağı karşı konulmaz bir gerçekliktir (Chen ve Wang, 2015; Leininger ve McFarland, 2002). Kültürel yeterlilik uzun vadede ortaya çıkan bir süreçtir (Tanrıverdi, 2017). Kültürel yeterlilik ve dil yeterliliğinin birey ve topluma olan etkilerini Goode, Dunne ve Bronheim (2006) bakım kalitesinin artacağını, iyileşmenin artacağını, sağlık çalışanı ve hastanın iletişiminin artacağı, karşılıklı saygının artacağı, önyargıların azalacağı, bakım verenlerin bilgi ve deneyiminin artacağını vb. olarak sıralamışlardır. Kültürel yeterliliğin hemşirelik bakım ve uygulamalarında büyük bir öneme sahip olduğu açıkça görülmektedir. Kültürel yeterliliği etkileyen iki önemli faktör kültürel zeka ve etnikmerkezciliktir. Aşağıda her iki faktör ayrı ayrı açıklanmaya çalışılmıştır.

2.4. Kültürel zeka

Kültürel yeterlilik kültürel zekadan etkilenmektedir. Kültürel zeka bireyin farklı kültürlerle etkileşimi sonucunda din, dil, ırk, gelenek görenek adetler vb. farklılıklara ayak uydurabilme ve kendini bu kültürle bağdaştırabilme sağlıklı bir iletişim kurabilme olarak da tanımlanabilmektedir (Ang ve vd., 2007). Bir bireyin başka kültüre adapte olabilmesi, empati kurabilmesi ve iletişim içerisinde olabilmesi olarak nitelendirilen kültürel zeka (Earley ve Ang, 2003) farkındalık ve yeteneklerin odak noktası olduğu bir yapıya sahiptir (Yoğurtçu, 20158). Kültürel zekanın aynı zamanda kültürel farklılıkları anlamaya çalışma verimli ve etkin ilişki kurabilme becerisi olarak tanımlandığı görülmektedir (Plum, 2009). Global bir yapıya ve toplumlara bürünen dünyada kültürel zekası yüksek ve gelişen bir dinamizme sahip bireylerin daha sağlıklı iletişim ve empati kuracağı düşünülebilir. Kültürel zekası gelişmiş bir hemşire nitelikli sağlık ve bakım hizmeti sunabilir. Hemşirelik öğrencilerinin kültürel zekâlarının araştırıldığı çalışmada erkek öğrencilerin kültürel zeka puan ortalamasının daha yüksek olduğu yönünde sonuçlar bildirilmiştir (Uludağ ve Deveci, 2018). Bir başka çalışmada hemşire öğrencilerin kültürel zekâlarının yüksek olduğu, annelerin eğitim düzeyi, konuya ilişkin eğitim alma vb. durumları öğrencilerin kültürel zeka düzeylerini genel olarak arttırdığı bildirilmiştir (Kılınç ve Öztürk, 2020). Duygusal zeka ve kültürel zeka arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada duygusal zeka ile kültürel zeka arasında pozitif yönlü kuvvetli bir ilişki saptandığı bildirilmiştir. (Demirel, Turan, Akıncı, 2020). Kültürel zekanın çeşitli değişkenlerle arasındaki ilişkiler birçok çalışmada araştırılmış olup genel olarak yabancı dil bilme, yabancı veya farklı kültürlerden arkadaş edinme, seyahat etme, yurtdışında bulunma vb. durumların kültürel zekayı geliştirdiği bildirilmiştir (Neuliep, 2002; Ward ve Fischer, 2008; Young ve ark, 2017; Kılınç ve Öztürk, 2020).

2.4.1. Kültürel Zeka Boyutları

Kültürel zekanın boyutları ile ilgili yapılan çalışmalarda birçok boyutsal analizlere literatürde rastlamak olasıdır. Ancak bu çalışmada Early ve Ang (2003)'ın kültürel zekanın dört boyutu üzerinde durulacaktır. Bu boyutlar üstbilişsel, bilişsel, motivasyonel ve davranışsal boyutlardır.

Üstbilişsel Kültürel Zeka Boyutu: Bu boyutta birey karşılaştığı farklı bir kültürü irdeler ve özümser. Bununla birlikte incelediği ve iletişim içerisinde olduğu kültürlerin

kültürel tercihleri konusunda farkındalık kazanır. Farklı kültüre adaptasyon sürecinde o kültürde yaşanan tecrübelerin değerlendirilmesi hususunda üst düzey bilişsel düşünmeyi kullanır (Köse, 2016). Bu boyutta etkili düşünme ve bu düşünme sonucunda adapte olunmaya çalışılan kültürel ortama göre stratejiler geliştirerek bu yönde davranışlar sergilemeyi gerektirir. Bu durumda bu bireylerin kültürel zekalarının yüksek olması sonucunda farklı kültür ve ortamlara adapte olma işlevini kolaylaştırır (Kebapçı, 2016).

Bilişsel Kültürel Zeka Boyutu: Bu boyutta daha çok karşılaşılan farklı kültür ve ortamlarda yaşanmışlık ve deneyimler ön plandadır. Diğer kültürlerin yaşam tarzı, sosyal ve kültürel yapılarına ilişkin bilgi sahibi olmayı gerektirmektedir. Bilişsel kültür boyutu yüksek olan bireyler farklı toplumlara daha kolay adapte olabilir ve daha uyumlu kişilik özellikleri geliştirirler (Özdemir, 2019).

Motivasyon Kültürel Zeka Boyutu: Güdü olarak bilinen motivasyonda iletişim içinde olunan kültür veya ortamlarda istekli olunmayı gerektiren boyut olarak nitelendirilebilir. Birey ne kadar üstbilişsel ve bilişsel olarak farklı kültürler hakkında yeterli olsada iletişime geçmek isteme güdüsü, arzusu olmadığı sürece etkili bir iletişim ve kültürel zeka gelişimi sağlanamayacaktır (Early ve Ang, 2003; Aksoy, 2013).

Davranışsal Kültürel Zeka Boyutu: davranışsal boyut diğer önemli kültürel zeka boyutudur. Bu boyut diğer boyutların varlığı olsa bile farklı bir kültüre adaptasyon sürecinde bilgi ve deneyimler eyleme geçmediği müddetçe istenilen sağlıklı ve verimli iletişim ve etkileşim kurulamaz. Diğer kültür boyutlarının işlevlerinin davranışa yansımaları gereklidir (Kahraman, 2016; Köse, 2016). Davranışsal boyutta daha çok bireyin sözel ve bedensel davranışlarını o kültüre göre şekillendirmesi ile ilgilidir. Davranışa dökülen eylemler bireyin farklı kültüre adaptasyonunu kolaylaştıracaktır (Early ve Ang, 2003).

2.5. Etnikmerkezcilik

Kültürel yeterliliği etkileyen bir diğer faktör etnikmerkezciliktir. Etnikmerkezcilik bireyin kendi kültürünü merkeze alıp geri kalan diğer bütün kültürleri kendi kültürü etrafında değerlendirmesi ve sınıflandırması olarak nitelendirilmektedir (Neuliep ve McCroskey, 1997; Demir ve Üstün, 2017). Etnikmerkezcilik birçok önyargıya kaynaklık yapmakla beraber bireyin başka kültürlerle taraflı yaklaşımına sebebiyet verir ve bunun sonucunda kültürel adaptasyonun önünde bir engel işlevi görmektedir. Etnikmerkezci bireyler diğer

kültürleri kendi kültürlerinin yargıları ve oluşumları çerçevesinde irdeler ve diğer kültürleri kendi kültüründen altta görür (Er, 2005).

Kültürlerarası yeterliliğin gelişmesinde etnikmerkezcilik bariyer görevi görmektedir. Etnikmerkezcilik düzeyini aza indirmenin yolları incelendiğinde yurt dışı tecrübesi, yabancı arkadaş edinme, yabancı dil bilme gibi özelliklerin olumlu yönde etki yarattığı belirtilmektedir (Öğüt, 2017). Yapılan bir araştırmada katılımcıların yurt dışı deneyimi ve yabancı arkadaş olmayan katılımcıların etnomerkezcilik düzeylerinin diğerlerine göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Üstün,2011). Yine etnikmerkezcilik düzeylerinin katılımcıların yetiştikleri yerleşim birimlerine ve yurtdışı deneyimlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir (Demir ve Üstün, 2017). Yapılan araştırmada erkek katılımcılarının etnikmerkezcilik puanlarının daha yüksek olduğu bildirilmiştir (Neuliep, 2002). Young, Haffejee ve Corsun (2017) işletme öğrencileriyle gerçekleştirdiği yarı deneysel nitelikte olan çalışmalarında etnikmerkezcilik ve kültürel zekâları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu çalışmada deney kontrol yöntemi kullanılarak iki grup oluşturulmuş, her iki gruba çalışma öncesi öntest uygulanmış olup deney grubuna dört haftalık mentörlüğe yönelik çeşitli eğitimler verilmiştir. Bu eğitimler sonucunda sontestler her iki gruba uygulanmıştır. Çalışma sonucunda etnikmerkezcilik ve kültürel zeka arasında negatif yönde bir ilişki saptandığı bildirilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ/MATERYAL VE YÖNTEM

3.1 Araştırma türü

Araştırma ilişki arayıcı (korelasyonel) türde bir araştırmadır.

3.2. Araştırma Yeri ve Zamanı

Bu araştırma 21.10.2021 ile 25.01.2023 tarihleri arasında Hatay ilinde bulunan bir üniversite sağlık uygulama ve araştırma hastanesinde yapıldı.

3.3. Araştırma Evreni ve Örneklemi

Bu çalışmanın evrenini Hatay ilinde Mustafa Kemal Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Hastanesi'nde çalışan toplam 430 hemşire oluşturdu. Evrenden örneklem seçimine gidilmeyerek çalışmaya katılmaya gönüllü olan ve ulaşılan 285 (%66.28) hemşire çalışmaya dahil edildi. Araştırmaya katılan kişi sayısının yeterliliğinin saptanması için güç analizi yapılmış olup 0.05 anlamlılık seviyesi, 0.95 güven aralığı ve 0.99 güç ile yaklaşık 205 katılımcının yeterli olacağı belirlenmiştir

3.4. Veri Toplama Araçları

Veriler anket formuyla, araştırmacı tarafından Ekim-Aralık 2021 tarihleri arasında toplandı. Anketin içeriğini katılımcıların tanımlayıcı özelliklerini içeren sorular ile “Kültürel zeka” ve “Etnikmerkezcilik ölçeği” oluşturdu (Ek 3).

3.4.1. Etnikmerkezcilik Ölçeği

Neuliep ve McCroskey (1997) tarafından geliştirilen 22 maddelik 5'li Likert tipi Etnikmerkezcilik Ölçeği kullanılmıştır. Ölçekte yer alan 4, 7, 9, 12, 15 ve 19. maddeler ters çevrilerek puanlanmaktadır. Orijinal ölçeğin güvenirlik çalışmasında Cronbach Alfa katsayısı 0.92 olarak bulunmuştur. Etnikmerkezcilik Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması

amacıyla sırasıyla dil eşdeğerliği, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Geçerlik çalışması kapsamında yapılan faktör analizi sonucunda 10. ve 19. maddelerin faktör yüklerinin. 30'un altında olması nedeniyle bu maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Geriye kalan 20 madde dil eşdeğerliği, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları sırasında kabul edilebilir değerler gösterdikleri için ölçekte olduğu gibi yer almıştır (Üstün 2011).

Bu araştırma için etnikmerkezcilik ölçeği Cronbach's Alpha değeri 0.88'dir. Bu araştırma için ölçeğin boyutları incelendiğinde, iyi derecede güvenilirliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Cronbach Alfa değerlerinin 0.60'tan büyük olması, kullanılan ölçeklerin güvenilir olduğunu ve kullanılan ölçeğin içsel tutarlılıklarının iyi olduğunu göstermektedir (Özdamar, 2015).

3.4.2. Kültürel Zeka Ölçeği (KZÖ)

Araştırmada öğrencilerin kültürel zekâ düzeylerini belirlemek için Ang ve diğerleri (2007) tarafından geliştirilmiş ve Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması İlhan ve Çetin tarafından 2012 yılında yapılmış olan KZÖ kullanılmıştır. Kültürel Zeka Ölçeği (Ek 3) 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçek hiç katılmıyorum, kararsızım, tamamen katılıyorum olarak sınıflandırılan 7'li likert tipte olup ölçekten en az 20 en çok 140 puan alınabilecek düzeyde oluşturulmuştur. Ölçek ortalama puanlar arttıkça kültürel zekada doğru orantılı olarak artmaktadır. Çalışmada orijinal forma paralel dört faktörlü bir yapıya sahip olduğu güvenilirlik analizi sonucunda, ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .85 ve test-tekrar güvenilirlik katsayısı .81 olarak hesaplanmıştır. Madde analizi sonucunda, alt ölçeklerin düzeltilmiş madde toplam korelasyonlarının .33 ile .64 arasında değiştiği belirlenmiştir. KZÖ'nün Türkçe formunun hemşirelerin kültürel zekâlarını ölçmek amacıyla kullanılabilir geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

Bu araştırma için Cronbach's Alfa değeri 0.91 olarak belirlendi. Ölçeğin alt boyutları için Cronbach's Alpha değeri Üst Bilişim Boyutu için 0.803, Biliş Boyutu için 0.850, Motivasyon Boyutu için 0.858, Davranış Boyutu için 0.868 olarak hesaplandı. Cronbach Alfa değerlerinin 0.60'tan büyük olması, kullanılan bu ölçeğin de güvenilir olduğunu ve içsel tutarlılıklarının iyi olduğunu göstermektedir (Özdamar, 2015). Ayrıca kültürel zeka ölçeğinden alınan puanlar değerlendirildiğinde 20-54 puan düşük kültürel zeka düzeyini, 55-

104 puan orta düzey kültürel zeka düzeyini, 105-140 puan aralığı yüksek zeka düzeyini göstermektedir (Kant ve Ünal, 2017).

3.5. Verileri Toplama Yöntemi

Veriler kurumda çalışan hemşirelerle yüz yüze görüşme yapılarak gerekli sözlü ve yazılı onamlar alınarak toplanmıştır.

3.6. Etik

Araştırmaya başlamadan önce Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Bilimsel Araştırma Etik Kurulu'ndan etik kurul onayı (Sayı : E-84026528-050.01.04-2100198672) (Ek 1) alınmıştır. Araştırmanın yapılması için Mustafa Kemal Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Hastanesi kurum izni (Sayı: E-14096738-622.01-96843) (Ek 2) ve çalışmaya katılan hemşirelerden yazılı, sözlü olarak izin alınmıştır. Ayrıca araştırmada kullanılan ölçekler için ölçekleri geliştiren yazarlardan mail ile ölçek kullanma onayı alınmıştır (Ek 4 ve Ek 5).

3.7. Verilerin Analiz Yöntemi

Araştırmada elde edilen veriler free trial version of SPSS Statistics (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 25.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotlar (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma) kullanılmıştır. Kullanılan verilerin normal dağılıma uygunluğu test edilmiştir. Normal dağılıma uygunluk Q-Q Plot çizimi ile incelenebilir (Chan, 2003:280-285). Ayrıca, kullanılan verilerin normal dağılım göstermesi çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 3 arasında olmasına bağlıdır (Shao, 2002). Normal dağılıma sahip verilerde numerik değişkenler arasındaki ilişkiyi test etmek için Pearson korelasyon uygulanmıştır.

3.8. Araştırmanın Sınırlıkları

Bu çalışma Mustafa Kemal Üniversitesi aktif çalışan hemşirelerle yüz yüze görüşme yapılarak anket formları doldurtulmuştur. Covid 19 pandemisi nedeniyle idari izinli olan

hemşirelerin (gebelik izni, doğum öncesi, doğum sonrası, kronik hastalık nedeniyle idari izinli vb.) olması bütün evrene ulaşmayı sınırlandırmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırma bulguları üç başlık altında ele alındı.

4.1. Hemşirelerin Tanımlayıcı Özellikleri

4.1.1. Hemşirelerin sosyodemografik özellikleri

4.1.2. Hemşirelerin etnikmerkezcilik ve kültürel zeka ile ilişkili olabilecek bazı özellikleri

4.2. Hemşirelerin etnikmerkezcilik ve kültürel zekaya yönelik bulguları

4.3. Etnikmerkezcilik ile kültürel zeka arasındaki ilişkiye yönelik bulgular

4.1. Hemşirelerin Tanımlayıcı Özellikleri

4.1.1. Araştırmaya katılan hemşirelerin Sosyo-demografik özellikleri

Çalışma sonucunda elde edilen sosyo-demografik bulgular Tablo 1’ de görüldüğü gibidir. Katılımcıların %69,5’inin (n=198) kadın, %30,5’inin (n=87) erkek olduğu belirlendi. Katılımcıların yaşlarına göre dağılımları incelendiğinde, katılımcıların %22,8’inin (n=65) 20-24, %38,2’sinin (n=109) 25-29, %17,2’sinin (n=49) 30-34 yaş arası ve %21,8’inin (n=62) ise 35 yaş ve üstü olduğu saptandı. Katılımcıların aylık gelirlerine göre dağılımları incelendiğinde, katılımcıların %21,4’ünün (n=61) 5,000 TL ve altı, %38,2’sinin (n=109) 5,001-9,999 TL ve %40,4 ünün (n=115) ise 10,000 TL ve üstü olduğu görülmektedir. Katılımcıların %47’sinin (n=134) evli, %53’ünün (n=151) bekar olduğu görülmektedir. Katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımları incelendiğinde, katılımcıların %8,8’inin (n=25) Sağlık Meslek Lisesi mezunu, %84,6’sının (n=241) Hemşirelik lisans mezunu, %5,2’sinin (n=15) Hemşirelik yüksek lisans mezunu ve %1,4 (n=4)’ünün diğer olduğu belirlendi. Katılımcıların memleketinin bölgeye göre dağılım incelendiğinde, %0,7’sinin (n=2) Marmara bölgesi, %1,1’inin (n=3) Ege bölgesi, %83,2’sinin (n=237) Akdeniz bölgesi, %1,4’ünün (n=4) Karadeniz bölgesi, %3,2’sinin (n=9) İç Anadolu bölgesi, %0,7’sinin (n=2) Doğu Anadolu bölgesi, %9,4’inin (n=27) Güney Doğu Anadolu bölgesi ve %0,4’ünün (n=1) Yabancı uyruklu olduğu belirlendi. Katılımcıların %69,8’inin (n=199) memleketinin Hatay, %30,2’sinin (n=86) ise Hatay dışından olduğu saptandı. Katılımcıların yaşamlarının büyük çoğunluğunun geçtiği yere

göre dağılım incelendiğinde, %73'ünün (n=208) kent, %11,2'sinin (n=32) kasaba ve %15,8'inin (n=45) köy olduğu belirlendi. Araştırmaya katılan katılımcıların çalışma yıllarına göre dağılımları incelendiğinde, %46'sının (n=131) 5 yıldan az, %25,2'sinin (n=72) 5-9 yıl, %17,9'unun (n=51) 10-14 yıl ve %10,9'unun (n=31) ise 15 yıl ve üzeri olduğu görülmektedir.

Tablo 1

Araştırmaya katılan katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı (n=285)

	Değişkenler	N	%
Cinsiyet	Kadın	198	69.5
	Erkek	87	30.5
Yaş ($\bar{X}\pm SS$, 29.53±6.54)	20-24	65	22.8
	25-29	109	38.2
	30-34	49	17.2
	35 yaş ve üstü	62	21.8
Aylık gelir ($\bar{X}\pm SS$, 10,079.28±9,543.93)	5,000 TL ve altı	61	21.4
	5,001-9,999 TL	109	38.2
	10,000 TL ve üstü	115	40.4
Medeni durum	Evli	134	47.0
	Bekar	151	53.0
Eğitim durumu	Sağlık Meslek Lisesi mezunu	25	8.8
	Hemşirelik lisans mezunu	241	84.6
	Hemşirelik yüksek lisans mezunu	15	5.2
	Diğer	4	1.4
Memleketin olduğu coğrafi bölge	Marmara bölgesi	2	0.7
	Ege bölgesi	3	1.1
	Akdeniz bölgesi	237	83.2
	Karadeniz bölgesi	4	1.4
	İç Anadolu bölgesi	9	3.2
	Doğu Anadolu bölgesi	2	0.7
	Güney Doğu Anadolu bölgesi	27	9.5
	Yabancı uyruklu	1	0.4
Memleket	Hatay	199	69.8
	Hatay dışından	86	30.2
Yaşamın büyük çoğunluğunun geçtiği yer	Kent	208	73.0
	Kasaba	32	11.2
	Köy	45	15.8
Çalışma yılı ($\bar{X}\pm SS$, 6.82±5.90)	5 yıldan az	131	46.0
	5-9 yıl	72	25.2
	10-14 yıl	51	17.9
	15 yıl ve üzeri	31	10.9

4.1.2. Hemşirelerin etnikmerkezcilik ve kültürel zeka ile ilişkili olabilecek bazı tanımlayıcı özellikleri

Tablo 2’de görüldüğü gibi katılımcıların kültürlerarası hemşirelik kavramını daha öncesinden %51,2’sinin (n=146) duyduğu, %48,8’inin (n=139) ise duymadığı belirlendi. Kültürlerarası hemşirelik kavramını daha önce duyan katılımcıların %71,3’ünün (n=104) derste, %7,5’inin (n=11) bilimsel etkinlik, %11,6’sının (n=17) bilimsel yayın ve %9,6’sının (n=14) ise farklı şekillerde duyduğu belirlendi. Hemşirelerin %14,4’ünün (n=41) kültürlerarası hemşirelik dersini aldığı, %85,6’sının (n=244) ise almadığı belirlendi. Kültürlerarası hemşirelik kapsamında düzenlenen bir kursa katılma durumuna göre dağılımları incelendiğinde, katılımcıların %4,6’sının (n=13) evet, %95,4’ünün (n=272) hayır cevabını verdiği saptandı. Katılımcıların %30,5’inin (n=87) iletişimde olduğu yabancı uyruklu akrabasının olduğu, %69,5’inin (n=198) ise olmadığı belirlendi. Katılımcıların %22,8’inin (n=65) yurt dışında bulunduğu, %77,2’sinin (n=220) ise bulunmadığı saptandı. Katılımcıların %39,3’ünün (n=112) yabancı uyruklu arkadaşı olduğu, %60,7’sinin (n=173) ise olmadığı görülmektedir. Katılımcıların %84,6’sının (n=241) farklı inançtan arkadaşı olduğu, %15,4’ünün (n=44) ise olmadığı görülmektedir. Katılımcıların %76,5’inin (n=218) farklı inançtan akraba veya arkadaşı olduğu, %23,5’inin (n=67) ise olmadığı belirlendi. Katılımcıların çevresinde kültürel olarak farklı olduğu düşünülen akraba veya arkadaş varlığına göre dağılım incelendiğinde, %88,1’inin (n=251) evet, %11,9’unun (n=34) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Akraba veya arkadaşta olan farklılığa göre dağılım incelendiğinde, %52,3’ünün (n=149) inanç farklılığı, %27’sinin (n=77) dil farklılığı, %65,3’ünün (n=186) yaşam biçimi farklılığı ve %1,4’ünün (n=14) diğer olduğu görülmektedir. Katılımcıların ana dil dışında bir dil/diller konuşabilme durumuna göre dağılım incelendiğinde, %57,2’sinin (n=163) evet, %42,8’inin (n=122) hayır cevabını verdiği görülmektedir. Katılımcıların bildikleri dillere göre dağılım incelendiğinde, %100

(n=285)'ünün Türkçe, %31.9'unun (n=91) İngilizce, %39,3'ünün (n=112) Arapça ve %4,6'sının (n=13) diğeri olduğu görülmektedir. Katılımcıların farklı kültürleri konu alan film/video/belgesel izleme durumuna göre dağılım incelendiğinde, %93'ünün (n=265) evet, %7 (n=20)'sinin hayır cevabını verdiği görülmektedir. Katılımcıların farklı kültürleri konu alan kitap, roman veya dokümanları okuma durumuna göre dağılım incelendiğinde, %80'i (n=228) evet cevabını verirken %20 (n=57)'si hayır cevabını vermiştir. Kültürel farklılıklara yönelik ifadeler sorusuna katılımcıların %89,5'inin (n=255) zenginlik ve çeşitlilik, %6'sının (n=17) karmaşa ve %4,6'sının (n=13) diğeri cevaplarını vermiş olduğu görülmektedir.

Tablo 2

Hemşirelik etnikmerkezcilik ve kültürel zeka ile ilişkili bazı tanımlayıcı özelliklerinin göre dağılımı (n=285)

Değişkenler		n	%	
Kültürlerarası hemşirelik kavramını daha önce duyma durumu	Evet	146	51.2	
	Hayır	139	48.8	
Kültürlerarası hemşirelik kavramını ilk duyulan yer (n=146)	Derste	104	71.3	
	Bilimsel etkinlik	11	7.5	
	Bilimsel yayın	17	11.6	
	Diğer	14	9.6	
Kültürlerarası Hemşirelik dersini alma durumu	Evet	41	14.4	
	Hayır	244	85.6	
Kültürlerarası hemşirelik kapsamında düzenlenen bir kursa katılma durumu	Evet	13	4.6	
	Hayır	272	95.4	
İletişimde olunan yabancı uyruklu akraba varlığı	Evet	87	30.5	
	Hayır	198	69.5	
Yurt dışında bulunma durumu	Evet	65	22.8	
	Hayır	220	77.2	
Yabancı uyruklu arkadaş varlığı	Evet	112	39.3	
	Hayır	173	60.7	
Farklı inançtan arkadaş varlığı	Evet	241	84.6	
	Hayır	44	15.4	
Farklı inançtan akraba veya arkadaş varlığı	Evet	218	76.5	
	Hayır	67	23.5	
Çevrenizde kültürel olarak farklı olduğu düşünülen akraba veya arkadaş varlığı	Evet	251	88.1	
	Hayır	34	11.9	
Akraba veya arkadaşta olan farklılık	İnanç farklılığı	Evet	149	52.3
		Hayır	136	47.7
	Dil farklılığı	Evet	77	27.0
		Hayır	208	73.0
	Yaşam biçimi farklılığı	Evet	186	65.3
		Hayır	99	34.7
Diğer	Evet	4	1.4	
	Hayır	281	98.6	
Ana dil dışında bir dil/diller konuşabilme durumu	Evet	163	57.2	
	Hayır	122	42.8	
Bilinen diller	Türkçe	Evet	285	100.0
		Hayır	91	31.9
	İngilizce	Evet	112	39.3
		Hayır	173	60.7
	Arapça	Evet	13	4.6
		Hayır	272	95.4
Farklı kültürleri konu alan film/video/belgesel izleme durumu	Evet	265	93.0	
	Hayır	20	7.0	
Farklı kültürleri konu alan kitap, roman veya dokümanları okuma durumu	Evet	228	80.0	
	Hayır	57	20.0	
Kültürel farklılıkların ifadesi	Zenginlik ve çeşitlilik	255	89.5	
	Karmaşa	17	6.0	
	Diğer	13	4.6	

4.2. Hemşirelerin kültürel zeka ve etnikmerkezcilik ölçek bulguları

Araştırmada kullanılan ölçeklerin tanımlayıcı istatistiklerine göre dağılımı Tablo 3’de verilmiştir. Tablo incelendiğinde çalışmaya katılan hemşirelerin (n=285) etnikmerkezcilik ölçeğinden aldıkları en düşük puanın 20 puan, en yüksek puanın da 100 puan olduğu ortalama etnikmerkezcilik ölçek puanı 43.39 ± 10.92 olarak saptandı. Yine çalışmaya katılan hemşirelerin (n=285) kültürel zekâ puanı en düşük puan 29 puan, en yüksek puan ise 140 puan; ortalama kültürel zekâ puanı 94.54 ± 18.17 olarak belirlendi.

Tablo 3

Araştırmada kullanılan ölçeklerin tanımlayıcı istatistikleri

Ölçek ve Boyutları	Ölçeğin Min-Max	Bu çalışma için Min-Maks	Ortalama	Standart Sapma
Etnikmerkezcilik Ölçeği	20.00-100	20.00-100	43.39	10.92
Üst Biliş Boyutu	8.00-28	8.00-28	20.98	4.41
Biliş Boyutu	6.00-42	6.00-42	23.67	6.88
Motivasyon Boyutu	5.00-35	5.00-35	25.50	6.08
Davranış Boyutu	5.00-35	5.00-35	24.40	6.32
Kültürel Zekâ Ölçeği	20.00-140	29.00-140	94.54	18.17

4.3. Etnikmerkezcilik ile kültürel zeka arasındaki ilişkiye yönelik bulgular

Araştırmanın sonuçlarına göre etnikmerkezcilik ölçeği ile kültürel zekâ ölçeği puan ortalamaları arasında ($\beta = -0.273$, $p < 0.05$) istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki olduğu belirlendi. **H¹ hipotezi kabul edildi.** Ayrıca etnikmerkezcilik ölçeği ile motivasyon boyutu arasında ($\beta = -0.399$, $p < 0.05$), üst biliş boyutu ($\beta = -0.185$, $p < 0.05$), ve davranış boyutu arasında da ($\beta = -0.182$, $p < 0.05$) istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. **H¹ hipotezi kabul edildi. (Tablo 4)**

Tablo 4

Araştırmada kullanılan ölçekler arasındaki ilişki

Ölçek ve Boyutları		1	2	3	4	5	6
1- Etnikmerkezcilik Ölçeği	r	1.000	-0.185	-0.082	-0.399	-0.182	-0.273
	P	-	0.002*	0.166	0.000*	0.002*	0.000*
2- Üst Biliş Boyutu	r		1.000	0.231	0.231	0.521	0.661
	P		-	0.000*	0.000*	0.000*	0.000*
3- Biliş Boyutu	r			1.000	0.518	0.359	0.733
	P			-	0.000*	0.000*	0.000*
4- Motivasyon Boyutu	r				1.000	0.586	0.843
	P				-	0.000*	0.000*
5- Davranış Boyutu	r					1.000	0.806
	P					-	0.000*
6- Kültürel Zekâ Ölçeği	r						1.000
	P						-

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TARTIŞMA

Bu çalışmaya katılan hemşirelerin üçte ikisinin kadın, çoğunluğunun 25-29 yaş grubunda, yaklaşık yüzde kırkının geliri on bin ve üzerinde olan, yarısından çoğu bekar, çoğunluğu lisans mezunu, Akdeniz Bölgesinden, kendi memleketinde çalışan, yaşamını kentte geçirmiş ve beş yıldan daha az çalışma süresi olan kişilerdi. Çalışılan grubu tanımlamak açısından incelenen diğer özellikler açısından bakıldığında hemşirelerin çoğunluğu kültürlerarası hemşirelik dersini almamış, herhangi bir kursa katılmamış ve yurt dışında bulunmamış kişiler olduğu belirlendi. Bununla birlikte yabancı arkadaş ve akrabaları olan, farklı kültürleri tanımaya yönelik film, video belgesel izleyen, ikinci bir dil bilen hemşireler olduğu saptandı.

Çalışmaya katılan hemşirelerin bulguları iki başlık altında tartışıldı.

5.1.Kültürel zeka ve etnik merkeziliğe yönelik bulguların tartışması

Bu çalışmada hemşirelerin kültürel zeka puan ortalaması 94.54 ± 18.17 olarak belirlendi. Kültürel zeka ölçeğinden alınan puanlar değerlendirildiğinde 20-54 puan düşük, 55-104 puan orta ve 105-140 puan aralığı yüksek kültürel zeka düzeyini göstermektedir (Kant ve Ünal, 2017). Bu durumda bu çalışmada hemşirelerin kültürel zekalarının orta düzeyde olduğu söylenebilir. Yapılan bir çalışmada hemşirelik öğrencilerinin kültürel zeka düzeylerinin yüksek (Kılınç ve Öztürk, 2020); farklı iki çalışmada ise orta düzeyde olduğu saptanmıştır (Sivrikaya ve Sivrikaya, 2022; Alkar, 2022). Bu çalışmada kültürel zekanın orta düzeyde olması hemşirelerin kültürel ve mesleki geçmişlerinin bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Hemşirelerin kültürel zekayı geliştirebilecek bazı niteliklere sahipken bazılarında da sahip olmadıkları görülmektedir. Literatür kültürel zeka puanlarının bazı değişkenlere göre değişebileceğine işaret etmiştir. Ulaşılan araştırmalarda kültürlerarası

hemşirelik dersini almanın (Kaçan, 2018); çok kültürlü ortamda çalışmanın (Mercan, 2016); Erasmus'a katılan öğrencilerin (Köse, 2016), yabancı dil bilmenin (Çetin,2014, Sivrikaya ve Sivrikaya, 2022); farklı kültürlerle bir arada bulunmanın (Aslan ve Aslan, 2015; Ekici, 2017) kültürel zeka üzerinde olumlu etkileri gösterilmiştir. Uludağ ve Deveci'nin (2018) çalışmasında erkek hemşire adaylarının kadın hemşire adaylarına göre kültürel zekâlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çalışmaya katılan hemşirelerin etnikmerkezcilik ölçeğinden 43.39 ± 10.92 puan aldıkları belirlendi. Alınabilecek puan aralığının 20 ile 100 arasında olduğu göz önüne alındığında bu değer ortalamanın altında bir değer olduğu söylenebilir. Etnikmerkezcilik de kültürel zeka gibi birçok değişkenden etkilenmektedir. Erasmus programına katılma (Boncuk, 2019); kadın olma (Kim ve Goldstein, 2005); katılımcıların büyüdüğü coğrafya ve yerleşim yerleri (Tezcan, 2020) etnikmerkezciliği azaltmayı hedefleyen eğitim programlarına katılmanın etnikmerkezciliğin azaltılmasında etkili olduğu vurgulanmıştır (Topçu, 2019; Borden 2007; Pettijohn ve Napoli, 2009; Kitab ve vd., 2015; Hoffman, Wallach ve Sanchez, 2009). Literatürde mesleki etnosentrisizmin meslekten ziyade kişilik kaynaklı bir oluşum olduğu, sadece meslek gruplarında yer almadığı, meslekle desteklendiği durumuna vurgu yapılmıştır (Alkan, 2020). Bu çalışmaya katılan hemşirelerin mesleki, sosyodemografik ve kültür odaklı tanımlayıcı özelliklerinin etnikmerkezcilik puan ortalamasında belirleyici olabileceği düşünülmektedir.

5.2. Kültürel zeka ile etnikmerkezcilik arasındaki ilişkiye yönelik bulguların tartışılması

Bu çalışmanın sonuçlarına göre hipotezi doğrular nitelikte hemşirelerin kültürel zeka puan ortalamaları ile etnikmerkezcilikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönde bir ilişki olduğu görüldü ($\beta = -0.273$, $p < 0.05$). Çalışmaya katılan hemşirelerin kültürel

zeka puan ortalamaları artarken etnikmerkezcilik puan ortalamalarının azaldığı belirlendi. Hemşirelerde kültürel zeka ile etnikmerkezcilik arasındaki ilişkiyi ele alan ulusal ve uluslararası herhangi bir araştırma sonucuna ulaşılamadı. Ancak literatürde farklı gruplarda yapılmış çalışma sonuçlarına ulaşıldı. Hemşirelerin dışında etnikmerkezcilik ve kültürel zekanın ilişkisini ele alan çalışmalarda bu çalışmayla aynı sonuçlara ulaşımlardır. Harrison (2012) lisans ikinci sınıflardan oluşan 755 öğrenciyle yaptığı çalışmasında öğrencilerin etnikmerkezcilik ve kültürel zeka düzeyleri arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu saptamıştır ($\beta = -0.506, p < 0.001$). Yine Young, Haffejee ve Corsun (2017) işletme bilimi ve yönetimi öğrencileriyle gerçekleştirdiği yarı deneysel nitelikte olan çalışmalarında etnik merkezcilik ve kültürel zekâ arasında negatif yönde bir ilişki saptamışlardır ($\beta=-0.18; p < 0.05$). Verilen her iki çalışmada hemşirelerde yapılmamış olmakla birlikte bu çalışmanın sonuçları ile uyumludur. Etnikmerkezcilik ve kültürel zeka sadece mesleki eğitimden değil bireyin doğduğu andan itibaren kazandığı edinimler olarak değerlendirilmektedir. Bu niteliklerin bireylerde geliştirilmesinde sosyal kurumların özellikle de aile ve eğitim kurumunun etkisine dikkat çekilmiştir. Bu etkilenme süreci doğumla başlayıp ölüme kadar devam eden bir süreç olarak açıklanmıştır (Tanrıverdi, 2017). Ancak bu ilişki kültürel zekası yüksek olan hemşirelerin etnik merkezciliğinin olmadığı ya da etnik merkezciliği düşük olan hemşirelerin kültürel zekalarının yüksek olduğu şeklinde yorumlanmaması gerektiği düşünülmektedir. Kültürel zekâ kültürel yeterlilik etnikmerkezcilik ise kültürel yetersizlikle ile açıklanmaktadır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın sonucuna göre hemşirelerin etnikmerkezcilik ölçek puanı 43.39 (min=20, max=100), kültürel zeka puanı ise 94,54 (min= 29, max=140) olarak belirlendi. Çalışmanın sonucuna göre hemşirelerin kültürel zeka puan ortalamaları ile etnikmerkezcilik puan ortalamaları arasında ters yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptandı ($\beta=-0.273$, $p<0.05$).

Kültürel zeka ve etnikmerkezcilik arasındaki ilişkiyi ortaya koyan farklı kanıtlara da ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda konuyla ilgili yeni araştırmalara gereksinim olduğu düşünülmektedir. Ayrıca hemşireler arasında etnik merkezciliğin başarılı bir şekilde yönetilmesi ve azaltılmasına; kültürel zekânın ise artırılmasına yönelik planlama ve çalışmaların yapılması önerilebilir. Hemşirelerin kültürel zeka ve etnikmerkezcilik farkındalığının artırılması için hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programlarında bu konulara yer verilmesi önerilebilir. Ayrıca hemşirelerin etnikmerkezciliğin azaltılması ve kültürel zeka düzeyinin artırılması açısından farklı ülkelerde eğitim programlarına katılmaya teşvik edilmesi, yurtdışında meslektaşlarla iletişimin sağlanmasına yönelik uygulamalara yer verilmesi, hemşirelerin iletişim kaynakları, hizmet edilen toplumun kültürel özellikleri konusunda eğitim, seminer, sertifikasyon programları vb. çalışmalara katılımın sağlanması için sağlık kurumların teşviklere yer vermesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Alkar, E. (2022). Eğitim Göçü Perspektifinde Uluslararası Öğrencilerin Kültürel Zekâ Düzeyleri İle Kültürlerarası Duyarlılık Ve Kültürlenme Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi (Bursa Uludağ Üniversitesi örneği). Doktora Tezi. Uludağ Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Sosyal Bilimler Eğitimi Bilim Dalı, , Bursa.
- Aksoy, Z. (2013). Kültürel Zekâ ve Çokkültürlü Ortamlardaki Rolü. Doktora tezi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Halkla İlişkiler Ve Tanıtım Anabilim Dalı, İzmir.
- Ang, S., Linn, V., Christine, K., Kee, N., Klaus., J. T., Cherly, T. ve Chandrasekar, N. (2007). “Cultural intelligence: its measurement and effects on cultural judgment and decision making, cultural adaptation, and task performance”. *Management and Organization Review*, 3(3), 335-371.
- Ang, S., Van Dyne, L., & Koh, C. (2006). “Personality correlates of the four factor model of cultural intelligence”. *Group and Organization Management*, 31(1), 100-123.
- Arslan D.A. (ed) (2018).*Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. 2. Baskı. Paradigma Akademi, sayfa, 140.
- Aslan S. ve Kizir Z. (2019). “Bir hastanede çalışan hemşirelerin kültürel duyarlılıkları ile kültürel zekaları arasındaki ilişkinin incelenmesi”. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 115 – 120. <https://doi.org/10.34087/cbusbed.527215>.
- Aslan, S., & Aslan, Ö. (2015). “İstanbul'daki 5 yıldızlı otellerde kültürel zeka ölçeğine ilişkin bir uygulama”. *Ekonometri ve İstatistik Dergisi*, (23), 34-61.
- Ay, E., Türkoğlu, N. ve Kavuran, E. (2017). “Yabancı uyruklu ve Türk öğrencilerin kültürel zeka ve kültürler arası iletişim kaygısı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. hemşirelerde iletişim becerileri ile kültürel zeka ilişkisi”. *1.Uluslararası 4.Ulusal Kültürlerarası Hemşirelik Kongresi*. S61- Bildiri ID:6401. Şanlıurfa.
- Barbuto Jr, J. E., Beenen, G., & Tran, H. (2015). The role of core self-evaluation, ethnocentrism, and cultural intelligence in study abroad success. *The International Journal of Management Education*, 13(3), 268-277.

- Bekar M (2001). “Kültürler arası (transkültürel) hemşirelik”. *Toplum ve Hekim Dergisi*, 6(2):136-141.
- Bilgen, F.G, Çam, H.H, Korkmaz, A.Ç, Şekeroğlu, Ş, Karasu, F, (2017) “Çok kültürlü ortamlarda hemşirelik bakımında kültürel zekanın önemi”. *Journal of Human Sciences*, 2017, 14(4), 333.
- Bolsoy N., ve Sevil, Ü. (2006).” Sağlık-hastalık ve kültür etkileşimi”. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(3), 78-87.
- Boncuk, B. (2019). Erasmus Programından Faydalanma Durumuna Göre Lisans Öğrencilerinin Kültürlerarası Duyarlılık Ve Etnikmerkezcilik Durumlarının İncelenmesi. Yüksek lisans tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yükseköğretimin Yönetimi ve Politikası Ana Bilim Dalı, Eskişehir.
- Borden, A. W. (2007). “The impact of service-learning on ethnocentrism in an intercultural communication course”. *Journal of Experiential Education*, 30(2), 171-183.
- Cemre K.(2017). Ulusal Ve Uluslararası Giyim Markalarını Satın Alma Niyeti Üzerinde Etnosentrizm, Materyalizm Ve Dindarlığın Etkisi. Yüksek lisans tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İşletme Ana Bilim Dalı. İnovasyon, Girişimcilik ve Yönetim Bilim Dalı, İstanbul.
- Chan, Y. H. (2003). “Biostatistics 101: data presentation”. *Singapore Medical Journal*, 44(6), 280-285.
- Chen, G. (2010). “The Impact of Intercultural Sensitivity on Ethnocentrism and Intercultural Communication Apprehension”. *Intercultural Communication Studies*, 19(1), 1-9.
- Chen, J., & Wang, Y. (2015). “Cultural competence experiences which Chinese nurses have in Finland”. Retrieved Erişim tarihi:14.01.2023 saat:13.07 from <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/87039/Cultural%20competence%20experiences%20which%20Chinese%20nurses%20have%20in%20FinlandJia%20Chen%20and%20Yan%20Wang.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Çetin, Ç. K. (2014). “Kültürel zeka: uzakyol kaptanları ve uzakyol birinci zabitleri üzerinde bir araştırma”. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(2), 134-155.

- Çüçen, A. K. (2005). “Kültür, uygarlık, evrensellik ve çok-kültürlülük”. Kaygı. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 4, 111-115.
- Demir, S. ve Üstün, E. (2017). “Öğretmen adaylarının kültürlerarası duyarlılık ve etnikmerkezcilik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından icelenmesi”. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 182-204.
- Demirel, Y., Turan, E. ve Akıncı, M. (2020). “Duygusal zekanın kültürel zeka üzerine etkisinin analizi:kastamonu üniversitesi türk dünyası öğrencilerine yönelik bir araştırma”. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(1), 222-234.
- Earley, P. C., & Mosakowski, E. (2004). “Cultural intelligence”. *Harvard Business Review*, 82(10), 139-146.
- Earley, P.C. ve Ang, S. (2003). *Cultural intelligence: Individual interactions across cultures*. Palo Alto, CA: Stanford University Press.
- Eğinli, a. T. (2011). “Kültürlerarası yeterliliğin kazanılmasında kültürel farklılık eğitimlerinin önemi”. *Öneri Dergisi*, 9(35).
- Ekici, F. Y. (2017). “Okul öncesi öğretmen adaylarının kültürel zeka düzeyleri ve çok kültürlü eğitime yönelik tutumları”. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(5), 1941-1956.
- Er, S. (2005). “Kültürlerarası İletişim, Budunmerkezcilik ve Öteki”. *Journal of İstanbul Kültür University*, 1, 9-18.
- Ergin, İ.O., Aytıp, S. ve Hazar, S. (2017). Hemşirelerde İletişim Becerileri ile Kültürel Zeka İlişkisi. *1.Uluslararası 4.Uhusal Kültürlerarası Hemşirelik Kongresi*. S24- Bildiri Id:6445 .Şanlıurfa.
- Flaskerud JH. (2007) “Cultural competence: What is it?” *Issues in Mental Health Nursing*. 2007;28:121-3.
- Goode, T. D., Dunne, M. C., & Bronheim, S. M. (2006). “The evidence base for cultural and linguistic competency in health care - The Commonwealth Fund”. Erişim Tarihi: 14.01.2023. saat: 13.23.
- Retrieved from <https://www.commonwealthfund.org/publications/fund-reports/2006/oct/evidence-base-cultural-and-linguistic-competency-health-care>.

- Hoffman A, Wallach J ve Sanchez E. (2009). “Reducing ethnocentric ideology via multiethnic community service work: Planting seeds of hope”. *Making Connections: Interdisciplinary Approaches to Cultural Diversity*. 2009; 11(1): 40-49.
- İlhan, M. ve Çetin, B. (2014). “Kültürel zekâ ölçeği’nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 94-114.
- Kaçan C.Y. (2018). *Kültürlerarası Hemşirelik Eğitiminin Öğrencilerin Mesleki Değerlerine Empatik Becerilerine Kültürel Duyarlılıklarına Ve Zekalarına Etkisi: Bir Müdahale Çalışması*. Doktora tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Hemşirelik Ana Bilim Dalı, Eskişehir.
- Kahraman, M. (2016). “Yabancı dilde kültürel zekâ”. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(2). 12-18.
- Kant, E. ve Ünal, K.S. (2017). Hemşirelerde Kültürel Zekanın Bireyselleştirilmiş Bakım Üzerine Etkisi. *1.Uluslararası 4.Ulusal Kültürlerarası Hemşirelik Kongresi*. 21-24 Ekim 2017, Şanlıurfa. S60- Bildiri ID:6377.
- Karşlı, Ö. (2016). “Ernst Cassirer'de kültürün anlamı”. *Yönetim Ekonomi Edebiyat İslami ve Politik Bilimler Dergisi*, 1(2), 38-58.
- Kebabcı, V. (2016). *Kişilik ve Kültürel Zekâ Arasındaki İlişki: Havayolu Çalışanları Üzerine Bir Çalışma*. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı İşletme Yönetimi Programı, İstanbul.
- Ketab SMG, Tamam E, Bolong J ve Sharif SP. (2015). “Impact of ethnocentrism on interethnic interactions among local students in Malaysian universities”. *Taylor’s Business Review*. 2015; 5(1): 11-30.
- Kılınç K.Ö. Öztürk H. (2020). “Hemşirelik öğrencilerinin kültürel zeka düzeylerinin değerlendirilmesi”. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi*. 12(4).
- Koçak, Y. Ç., ve Sevil, Ü. (2015). “Kadın doğum kliniklerinde yatan hastalara kültürlerarası yaklaşım”. *Türkiye Klinikleri J Public Health Nurs-Special Topics*, 1(3), 52-61.

- Köse, N. (2016). Erasmus Programının Kültürel Zeka Üzerinde Etkisinde Demografik Özelliklerin Rolü. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Hasan Kalyoncu Üniversitesi. İşletme Ana Bilim Dalı, İşletme Bilim Dalı, Gaziantep.
- Leininger, M., and McFarland M. R. (2002). Transcultural nursing: Concepts, theories, research and practice. New York: McGraw Hill.
- Lim J, Downie J ve Nathan P. (2004). Nursing students' self-efficacy in providing transcultural care. Nurse Education Today. 2004; 24(6): 428-434.
- Mercan, N. (2016). “Çok kültürlü ortamlarda kültürel zekânın kültürler arası duyarlılık ile ilişkisine yönelik bir araştırma”. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 1-13.
- Neuliep, J. W. (2002). “Assessing the reliability and validity of the Generalized Ethnocentrism Scale”. *Journal of Intercultural Communication Research*, 31(4), 201–215.
- Neuliep, J. W. ve McCroskey, J. C. (1997). The Development of a U.S. and Generalized Ethnocentrism Scale. *Communication Research Reports*, Volume: 14 Number: 4, 385-398.
- Neuliep, J., Chaudoir, M., and McCroskey, J. (2001). A cross-cultural comparison of ethnocentrism among Japanese and United States college students. *Communication Research Reports*, 18(2), 137–146.
- Oğuz, E.S. (2011). “Toplum bilimlerinde kültür kavramı”. *Edebiyat Fakültesi Dergisi / Journal of Faculty of Letters*, 28(2). (Aralık/December 2011).
- Öğüt N. (2018). Kültürlerarası Duyarlılık Düzeyi İle Etnik Merkezilik, Yaşam Doyumu Ve Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Doktora tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,. Konya.
- Özdamar K (2015): *Paket Programları ile İstatistiksel Veri Analizi-1*. Yenilenmiş 10. Baskı, Ankara: Nisan Kitabevi.
- Özdemir, K. (2019). Kültürel Zekanın Kültürlerarası Duyarlılık Üzerindeki Etkisi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İşletme Ana Bilim Dalı, Gaziantep.

- Öztürk, E. Öztaş, D. (2012) “Transkültürel hemşirelik”. *Batman University Journal Of Life Sciences*, 1(1):293-300.
- Pettijohn II, T. F., Naples, G. M. (2009). “Reducing ethnocentrism in US college students by completing a cross-cultural psychology course”. *The Open Social Science Journal*, 2(1).
- Plum E. (2009). Cultural Intelligence: the art of leading cultural complexity. In Proceedings of the 2009 international workshop on Intercultural collaboration 2009 Feb 20 (pp. 293-296).
- Shao, A. T. (2002). *Marketing Research: An Aid to Decision Making*, Cincinnati, Ohio: South-Western/Thomson Learning.
- Sivrikaya, S. K. ve Sivrikaya (2022). “A. H. Üniversite öğrencilerinde kültürlerarası fark: Kültürel zeka”. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 346-358.
- Su YC (2018). “Assessing Taiwanese college students’ intercultural sensitivity, EFL interests, attitudes toward native English speakers, ethnocentrism, and their interrelation”. *The Asia-Pacific Education Researcher*. 27(3): 217-226.
- Şahin, F, (2011). “Liderin Kültürel zekâsının astların örgütsel vatandaşlık davranışı ile iş doyumu üzerine etkisi”. *Savunma Bilimleri Dergisi*, 10(2), 83-84.
- Tanrıverdi G., Okanlı A., Şıpkın S, Özyazıcıoğlu N., Akyl R. (2010). “The evaluation of the cultural differences experienced by nursing and midwifery students in nursing”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi. DEUHYO ED* 2010, 3(3), 117-122.
- Tanrıverdi, G. (2017). “Hemşirelerde kültürel yeterliliği geliştirmeye yönelik yaklaşım ve öneriler”. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 25(3), 227-236.
- Taylor, E.B. (1958). *The Origins of Culture and Religion in Primitive Culture*. New York: Harper&Brothers.
- Tezcan, A. E. (2020). *Turist Rehberlerinin Kültürlerarası Duyarlılık Ve Etnikmerkezcilik Düzeylerinin Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm Rehberliği Anabilim Dalı, Balıkesir.

- Thomas, D. and Inkson, K. (2004). *Cultural intelligence : people skills for global business*. San Francisco, CA: Berrett-Koehler.
- Thomas, D. C., Elfron, E., Stahl, G., Ekelund, B. Z., Ravlin, E. C., Cerdin, J. And Lazarova, M. B. (2008). Cultural intelligence: Domain and assessment. *International Journal of Cross Cultural Management*, 8, 123-143.
- Thomas, D.C. (2006). Domain and development of cultural intelligence: The importance of mindfulness. *Group & Organization Management*, 31(1), 78-99.
- Topçu, B.G. (2019). Hemşirelik Öğrencilerinin Etnikmerkezcilik Düzeyine Kültürel Farkındalık Eğitiminin Etkisi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Hemşirelik Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale.
- Uludağ, E. Deveci, G. (2018).“Hemşirelik öğrencilerinin kültürel zekalarının değerlendirilmesi”. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(1), 70-76.
- UNESCO, (1982). World Conference on Cultural Policies, 2nd, Mexico City. Erişim tarihi: 16.07.2021.<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000052505>.
- Üstün, E. (2011). Öğretmen Adaylarının Kültürlerarası Duyarlılık Ve Etnikmerkezcilik Düzeylerini Etkileyen Etmenler. Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Programları ve Yüksek Lisans Programı, İstanbul.
- Ward, C., & Fischer, R. (2008). Personality, cultural intelligence, and cross-cultural adaptation: A test of the mediation hypothesis. In S. Ang, & L. Van Dyne (Eds.), *Handbook of cultural intelligence: Theory, measurement, and applications* (pp. 159–173). Armonk, NY: M.E. Sharpe.
- Yoğurtçu, G. (2015). “Çokkültürlü eğitim ortamlarında kültürlerarası iletişim ve kültürel zekâ: Kırgızistan üniversite öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (3), 791-806.
- Young, C. A., Haffejee, B., & Corsun, D. L. (2017). “The relationship between ethnocentrism and cultural intelligence”. *International Journal of Intercultural Relations*, 58, 31-41.

Zikargae, MH. (2013). “The impacts of ethnocentrism and stereotype on inter-cultural relations of Ethiopian higher education students”. *Online Journal of Communication and Media Technologies*. 3(4): 126.

Zuwang, S. (2015). “Cultural Competence Models and Cultural Competence Assessment Instruments in Nursing: A Literature Review”. *Journal of Transcultural Nursing*, 26(3) 308–321.

EKLER

EK 1

BİLİMSEL ARAŞTIRMA ETİK KURUL KARARI

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Bilimsel Araştırma Etik Kurulu

Sayı : E-84026528-050.01.04-2100198672
Konu : Başvuru İncelenmesi

21.10.2021

Sayın Prof. Dr. Gülbu TANRIVERDİ

Yürütücülüğünüzü yapmış olduğunuz 2021-YÖNP-0740 nolu projeniz ile ilgili Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'nun almış olduğu 14.10.2021 tarih ve 18/19 sayılı kararı aşağıdadır.

Bilgilerinize rica ederim.

KARAR:20- Prof. Dr. Gülbu TANRIVERDİ'nin sorumlu yürütücülüğünü yaptığı "Hemşirelerin Kültürel Zekaları İle Etnikmerkezcilikleri Arasındaki İlişki" başlıklı araştırmasının, ilgili kurumun izninin alınması ve Bilimsel Araştırmalar Etik Kuruluna sunulması koşulu ile Etik Kurul ilkelerine **uygun olduğuna** oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ
Kurul Başkanı

Belge Doğrulama Kodu: D7DD7M4

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Takip Adresi: dogrulama.com.edu.tr

Adres: Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesi Çanakkale

Telefon No: (0 286) 2180018

e-Posta:

Keş Adresi: comu@bu01.ksp.tr

Faks No:

İnternet Adresi: <https://www.comu.edu.tr>

Bilgi için :

Vildan Kapucu

Fen Bilimleri Enstitüsü Etik

Kurulu Memur

Telefon No:

(0 286) 2180018 - 14071

EK 2:

ÇALIŞMANIN UYGULANACAĞI KURUMDAN ÇALIŞMA İZİNİ

Evrak Tarih ve Sayısı: 02/11/2021-96843

T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Uygulama ve Araştırma Hastanesi Başhekimliği

Sayı : E-14096738-622.01-96843
Konu : Çalışma İzin Talebiniz

02/11/2021

SAYIN SEMİH DADÜK

İlgi : Semih DADÜK 28/10/2021 tarihli, Bila sayılı ve Çalışma İzni konulu yazı.

İlgi sayılı dilekçenizde belirtmiş olduğunuz "*Hemşirelerin Kültürel Zekaları ve Etnik Merkezilikleri Arasındaki İlişki*" adlı bitirme tezinizin anket çalışmasını 01.11.2021-31.12.2021 tarihleri arasında hastanemizde görev yapan hemşirelere yapmanız uygun görülmüştür.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Prof.Dr. Bülent AKÇORA
Başhekim

Mevcut Elektronik İmzalar

BÜLENT AKÇORA - Sağlık Uygulama ve Araştırma Hastanesi Başhekimliği (Başhekim) - 02/11/2021

Belge Doğrulama Kodu :BSCNK75B1L Pin Kodu :08052

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/hnku-ebys>

Adres:Sağlık Uygulama ve Araştırma Hastanesi Başhekimliği - Tayfur Sökmen Kampüsü
Telefon:03262291000 Faks:03262455654
e-Posta:hastane@mku.edu.tr Web:<http://www.mku.edu.tr/main.php?page=contact>
ocation=hastane
Kep Adresi:mku@hs01.kep.tr

Bilgi için: Selma Yeniad
Unvanı: sürekli işçi
Tel No: 1051

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK 3

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM METNİ VE ANKETLER FORMU

Anket Numarası:.....

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM METNİ

Sizi Prof. Dr. Gülbu TANRIVERDİ tarafından yürütülen “Hemşirelerin kültürel zekaları ile etnikmerkezcilikleri arasındaki ilişki” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmanın amacı hemşirelerin etnikmerkezcilikleri ile kültürel zekaları arasındaki ilişkinin saptanmasıdır. Araştırma soruları için sizden yaklaşık 7-10 dakika süre ayırmanızı istenmektedir. Araştırmaya sizin dışınızda tahminen 430 kişi katılacaktır. Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Anket formunu doldurup gönderdikten sonra anket formları isimsiz ve kime ait olduğunu gösteren açıklamalara sahip olmadı için size ait anket formu belirlenemeyecek ve sonrasında araştırmadan ayrılmanız mümkün olamayacaktır. Ancak, çalışmaya katılmama hakkına sahiptir. Bu çalışmadan elde edilecek sonuçlar bilimsel bir kongrede bildiri olarak sunulacak ve bilimsel bir dergide yayınlanacaktır. Sorularınız için mail yoluyla araştırmacı Semih Dadük’e ulaşabilirsiniz.

- Araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.
 Araştırmaya katılmayı kabul etmiyorum.

Değerli katılımcı,

Hazırlanan bu anket hemşirelerin etnikmerkezcilikleri ile kültürel zekaları arasındaki ilişkinin saptanması amacıyla hazırlanmıştır. Anket dahilinde doldurmuş olduğunuz bilgiler araştırmacılar haricinde kimseyle paylaşılmayacaktır. Bu araştırma bir yüksek lisans tezi kapsamında planlanmış olup sonuçlar bir kongrede bildiri olarak sunulup, bilimsel bir dergide yayınlanacaktır. Bu çalışmaya katılarak bilime verdiğiniz destek ve katılımınız için teşekkür ederim.

Semih DADÜK

Ek 3: Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Metni ve Anketler Formu Devamı

ANKET FORMU	
1	Yaşınız: ..... 2. Cinsiyet: 1. Kadın 2. Erkek
3	Ailenizin toplam aylık geliri..... TL
4	Medeni durumunuz? 1. Evli 2. Bekar
5	Hemşirelikle ilgili eğitim durumunuz 1. Sağlık Meslek Lisesi mezunu 2. Hemşirelik önlisans mezunu 3. Hemşirelik lisans mezunu 4. Hemşirelik yüksek lisans mezunu 5. Hemşirelik doktora mezunu 6. Diğer.....
6	Memleketinizin olduğu coğrafik bölge hangisidir? 1. Marmara bölgesi 2. Ege bölgesi 3. Akdeniz bölgesi 4. Karadeniz bölgesi 5. İç anadolu bölgesi 6. Dogu anadolu bölgesi 7. Güney Doğu Anadolu bölgesi 8. Yabancı uyruklu
7	Memleketiniz? 1. Hatay 2. Hatay dışından
8	Yaşamınızın büyük çoğunluğu nerede geçti? 1. Kent 2. Kasaba 3. Köy
9	Çalışma yılınız.....
10	Kültürlerarası hemşirelik kavramını daha önce duydunuz mu? 1. Evet 2. Hayır

Ek 3: Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Metni ve Anketler Formu Devamı

11	Eğer duyduysanız kültürlerarası hemşirelik kavramını ilk olarak nerede duyduunuz? 1. Derste 2. Bilimsel etkinlik 3. Bilimsel yayın 4. Diğer.....
12	Kültürlerarası Hemşirelik dersini aldınız mı? 1. Evet 2. Hayır
13	Kültürlerarası hemşirelik kapsamında düzenlenen bir kursa katıldınız mı? 1. Evet 2. Hayır
14	Eğer katıldıysanız kursun adını ve süresini yazınız. .....
15	İletişimde olduğunuz yabancı uyruklu akrabalarınız var mı? (Yenge, enişte vb) 1.Evet 2.Hayır
16	Yurt dışında bulundunuz mu? 1. Evet 2. Hayır
17	Eğer yurt dışında bulunduysanız ne amaçla ve ne kadar süre? Birden fazla gittiyseniz bunu şu şekilde belirtin lütfen çoklu gidiş-gezi amacıyla; örn: üç kez gittim. eğitim, gezi, sağlık amaçlı) .....
18	Yabancı uyruklu arkadaşlarınız var mı? 1. Evet 2. Hayır
19	Farklı inançtan olan arkadaşınız var mı? 1. Evet 2. Hayır
20	Farklı inançtan akraba veya arkadaşlarınız var mı? 1. Evet 2. Hayır

Ek 3: Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Metni ve Anketler Formu Devamı

21	Çevrenizde kültürel olarak sizden farklı olduğunu düşündüğünüz akraba veya arkadaşlarınız var mı? 1. Evet 2. Hayır
22	Bu farklılığı nasıl açıklarsınız? 1. İnanç farklılığı 2. Dil farklılığı 3. Yaşam biçimi farklılığı 4. Diğer.....
23	Ana diliniz dışında bir dil/diller konuşabiliyor musunuz? 1. Evet 2. Hayır
24	Bildiğiniz dil/dilleri yazar mısınız? .....
25	Farklı kültürleri konu alan film/video/belgesel izler misiniz? 1. Evet 2. Hayır
26	Farklı kültürleri konu alan kitap, roman veya dokümanları okur musunuz? 1. Evet 2. Hayır
27	Kültürel farklılıklar sizin için neyi gösterir? 1. Zenginlik ve çeşitlilik 2. Karmaşa 3. Diğer.....

Ek 3: Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Metni ve Anketler Formu Devamı

ETNİKMERKEZCİLİK ÖLÇEĞİ

Aşağıdaki ifadeleri hızlıca okuyunuz ve ilk izleniminize göre cevap veriniz. Cevaplarınızı 1 ile 5 arasında, düşüncenizi en iyi tanımlayan numara ile gösteriniz. Bu ölçekte “doğru” veya “yanlış” cevaplar <u>olmadığını</u> unutmayınız ve mümkün olduğu kadar içten cevaplar vermeye özen gösteriniz.		HİÇ Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Teşekkürler						
1.	Diğer birçok kültür benim kültürümle kıyaslandığında geri kalmıştır.	1	2	3	4	5
2.	Benim kültürüm diğer kültürlere örnek olmalıdır.	1	2	3	4	5
3.	Diğer kültürlerin insanları benim kültür ortamına gelince tuhaf davranırlar.	1	2	3	4	5
4.	Diğer kültürlerdeki yaşam biçimleri de benim kültürümdekiler kadar meşrudur (geçerlidir).	1	2	3	4	5
5.	Diğer kültürler benim kültürüme daha çok benzemeye çalışmalıdır.	1	2	3	4	5
6.	Diğer kültürlerin değerleri ve gelenekleriyle <u>ilgilenmiyorum.</u>	1	2	3	4	5
7.	Benim kültürümdeki insanlar başka kültürlerdeki insanlardan pek çok şey öğrenebilir.	1	2	3	4	5
8.	Diğer kültürlerdeki pek çok insan kendileri için neyin iyi olduğunu <u>bilmiyorlar.</u>	1	2	3	4	5
9.	Diğer kültürlerin değerlerine ve geleneklerine saygı duyarım.	1	2	3	4	5
10.	Pek çok insan benim kültürümdeki insanlar gibi yaşasaydı, daha mutlu olurdu.	1	2	3	4	5
11.	Farklı kültürlerden pek çok arkadaşım var.	1	2	3	4	5
12.	Benim kültürümdeki insanlar neredeyse dünyadaki en iyi yaşam biçimine sahiptir.	1	2	3	4	5
13.	Diğer kültürlerdeki yaşam biçimleri benim kültürümdekiler kadar meşru (geçerli) <u>değildir.</u>	1	2	3	4	5
14.	Diğer kültürlerin değerlerine ve geleneklerine karşı çok ilgiliyim.	1	2	3	4	5
15.	Benden farklı olan insanları da kendi değerlerimle yargılarım.	1	2	3	4	5
16.	Kendime benzeyen insanları erdemli olarak görürüm.	1	2	3	4	5
17.	Benden farklı insanlarla işbirliği <u>yapmam.</u>	1	2	3	4	5
18.	Benden farklı olan insanlara <u>güvenmem.</u>	1	2	3	4	5
19.	Diğer kültürlerden insanlarla etkileşim kurmaktan <u>hoşlanmam.</u>	1	2	3	4	5
20.	Diğer kültürlerin değerlerine ve geleneklerine karşı çok az saygım var.	1	2	3	4	5

Ek 3: Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Metni ve Anketler Formu Devamı

Kültürel Zekâ Ölçeği (KZÖ) Türkçe Formu

	Hiç Katılmıyorum			Kararsızım			Tamamen Katılıyorum
1. Farklı kültürel geçmişe sahip insanlarla etkileşim kurarken kullandığım kültürel bilgilerin farkındayım.	1	2	3	4	5	6	7
2. Bana yabancı bir kültürden gelen insanlarla etkileşim kurarken kültürel bilgimi ayarlarım.	1	2	3	4	5	6	7
3. Kültürlerarası etkileşimlerde kullandığım kültürel bilgimin farkındayım.	1	2	3	4	5	6	7
4. Farklı kültürlere sahip insanlarla etkileşim halindeyken, kültürel bilgilerimin doğruluğunu kontrol ederim.	1	2	3	4	5	6	7
5. Diğer kültürlerin yasal ve ekonomik sistemlerini bilirim.	1	2	3	4	5	6	7
6. Diğer dillerin kurallarını (örneğin; kelime bilgisi, dil bilgisi) bilirim.	1	2	3	4	5	6	7
7. Diğer kültürlerin dini inançlarını ve kültürel değerlerini bilirim.	1	2	3	4	5	6	7
8. Diğer kültürlerin evlilik yapılarını bilirim.	1	2	3	4	5	6	7
9. Diğer kültürlerin sanat ve zanaatlarını bilirim.	1	2	3	4	5	6	7
10. Diğer kültürlerin sözel olmayan davranışları (jest ve mimik) ifade etme şekillerini bilirim.	1	2	3	4	5	6	7
11. Farklı kültürden insanlarla etkileşim kurmaktan zevk alırım.	1	2	3	4	5	6	7
12. Bana yabancı bir kültürün halkı ile karşılaştığımda onlarla kaynaşabilme konusunda kendime güvenirim.	1	2	3	4	5	6	7
13. Yeni bir kültüre uyum sağlama sürecinde yaşayacağım stres ile başa çıkabilme konusunda kendime güvenirim.	1	2	3	4	5	6	7
14. Yabancıysa olduğum bir kültürde yaşamaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
15. Farklı bir kültürdeki alışveriş koşullarına alışabilme konusunda kendime güvenirim.	1	2	3	4	5	6	7
16. Konuşma davranışlarımı (örneğin; ses tonu, aksan vb.) kültürlerarası iletişimin gereklerine göre ayarlarım.	1	2	3	4	5	6	7
17. Farklı kültürlerarası durumlara uyum sağlamak için duruma göre duraksar ya da sessiz kalırım.	1	2	3	4	5	6	7
18. Konuşma hızımı kültürlerarası etkileşimin gereklerine göre değiştirebilirim.	1	2	3	4	5	6	7
19. Sözel olmayan davranışlarımı kültürlerarası etkileşimin gereklerine göre değiştirebilirim.	1	2	3	4	5	6	7
20. Yüz ifadelerimi kültürlerarası etkileşimin gereklerine göre değiştirebilirim.	1	2	3	4	5	6	7

KATILIMINIZDAN DOLAYI TEŞEKKÜR EDERİZ.

